

בס"ד

נידונים הלכתיים שכיחים

לנופשים

בימי 'בין הזמנים'

הלכות מצוות, עצות מעשיות, ומוקדי
בירור טלפוניים

בני ברק תשע"ז

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

דברי פתיחה

היציאה מהשגרה להחלפת כוח טומנת בחובה שאלות רבות בהלכה, שאלות אלו שלא נפגשים בהם במהלך השנה בהיותנו בין כתלי ביהמ"ד בד' אמות של הלכה,

מחובתנו בעולמינו להשקיע מחשבה לא רק בהכנות הגשמיות לנופש שהכל יסתדר על הצד היותר טוב, אלא בעיקר על הפן ההלכתי והרוחני של הנופש בכדי שנוכל לאגור גם כוחות רוחניים, ולהשים לבנו שגם דקדוק ההלכה יהיה על הצד היותר טוב, ולא תהא ח"ו כהנת כפונדקית,

ברוב הדברים כאשר משקיעים מחשבה מראש, חוסכים בעיות ונמנעים מהמון מכשולים ופתרונות דחוקים, כאלו שבמהלך השנה אנו אפילו לא מתקרבים לקולות ברמה זו.

פעמים שהדברים מחייבים הוצאות ממוניות, אך גם במשך השנה אנו נוהגים להוציא ממון רב על חידורים ודקדוקי ההלכות, ואין סיבה שלא ננהג כך בזמני הנופש

הנכתב בקונטרס זה נאמר בשיעורים שנמסרו בכוללי 'מקדשי שביעי' בביה"כ המרכזי 'נאות יוסף' ע"י הרה"ג רבי דוד שרייבר שליט"א, רב ומו"צ בבני ברק, ונכתבו ע"י אחד השומעים- על אחריותו הבלעדית לשאלות בהלכות המובאות בחוברת ניתן לפנות ל 050-41-222-02
14196@okmail.co.il ניתן להשיג במייל

יו"ל ע"י כוללי 'מקדשי שביעי'
בבית הכנסת חמרכי 'נאות יוסף' בני ברק

כולל ששי-שבת
חמדת ימים

כולל שרב שבת
לקראת שבת נלכה

מיסודו ולעילוי נשמתו של רבינו הגדול מרן האבן רבי יעקב אדלשטיין זצוק"ל
בראשות בע מרא דאתרא האבן רבי מרדכי שמעאל אדלשטיין שליט"א

לתרומות 0533-14-68-11

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

פתיחה - דוגמאות לשאלות מצויות

א. מצוות התלויות בארץ נוסעים בדרך ורוצים לקנות סברס מהמוכר גוי או יהודי, מתי צריך לחשוש לערלה מתי לא. וכן מתי צריך לחשוש לקטוף פירות מעצים שרואים באמצע מסלול וכדו' מצד ערלה וכו'. לקנות בשוק במקומות שאין בהם כלל השגחה, ואף שאמנם ברוב המקרים אין זה אפילו מיעוט המצוי, מ"מ מתי צריך לחשוש לדיני קבוע שבכה"ג זה איסור גמור. וכן כששוכרים צימר ובחצר גדלים פירות, או מבקרים במטעים שמרשים לקטוף, מתי ואיך מתחייבים במעשר.

א. עניני שינוי מקום כשנוסעים בדרך ועוצרים להתרעננות, או יורדים לשתות, והנהג דוחק לעלות בחזרה לרכב האם צריך לברך שנית. וכן כשמטיילים ושותים ובדרך נכנסים לאתרים, או מתפצל המסלול הרגיל, וכן כשנכנסים מתחת לעצים, האם זה בגדר שינוי מקום.

ב. ענינים הנוגעים לתפילה כהלכתה נזכר באמצע המסלול שלא התפלל מנחה, וכעת מתחיל מניין לתפילה אך עד שיתארגן להתלבש יאחר את המניין, האם עדיף להתפלל כך או שעדיף להתפלל ביחידות. וכן האם מותר לנסוע למקום שאין מנין, ומהו המרחק שצריך ללכת כדי להתפלל במנין.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

ג. דיני נטילת ידים ליטול ידיו ממי הים, והאם יכול לטבול ידיו, ומה יברך. וכן כשנמצא בטיול ואין מים האם מותר לו לאכול בלי נטילה, והאם יכול ליטול ישר מבקבוק, או מכוס ח"פ.

ד. הל' מזוזה האם ניתן לסמוך על כשרות המזוזה כשוכר צימר מאדם שאינו מהדר במצוות.

ה. שונות: ציצית פשט את הציצית בים האם כשמתלבש צריך לברך שוב על ציצית. לא ילבש האם מותר לאשה ללבוש את המגבעת של בעלה כשאין לה כיסוי ראש מפני השמש. דיני בע"ח שוכר דירה ויש בה אקווריום או בע"ח בחצר האם מוטל עליו להאכיל את הבע"ח, ודיני הקדימה בזה לפני התפילה ולפני שהוא אוכל וכו', וכן האם מותר להאכילם בשבת.

נביא בשורות הקרובות שאלות ופסקי דינים בקצרה בדברים המצויים כמעט לכל נופש לעורר בהם לב המעיין.

הלכות ערלה ומעשר

ב. אין לקנות פירות ללא הכשר אם יש לחשוש בהם לערלה, ואפילו אם רוב מאותם הפירות בשוק אינם ערלה, כיון שלדעת חלק מהפוסקים חוששים למיעוט המצוי כשאפשר לברורי או ניתן להשיג עם השגחה. ושיעור מיעוט המצוי נחלקו הפוסקים, ויש אומרים שהוא שיעור נמוך מאוד.

ג. אין לסמוך מה שנראה האילן בן שנים מרובות כיון דיתכן ונעשו בו שינויים כהרכבה וכדו' בצורה כזו דיש בו דין ערלה.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

ד. גם אחרי שהוברר שבפירות אלו אין שיעור מיעוט המצוי, שונה הדבר בין לקנות מגוי ללקנות מיהודי. ומגוי העומד סתם בשוק, לא סמוך למטע מסוים שמוכח ונראה שכאן מיקומו, אפשר לקנות. וכן לקנות מיהודי שקיבל סחורה מכמה מקומות כגון חנויות וכדו', מותר. אבל אם הישראל שאינו שומר תו"מ הוא בעצמו הביא את הפירות או ליקטם, ויש לחשוש שהוא לקח ממקום מסוים שיש בו חשש ערלה ממילא נחשב שלקח מהקבוע, ונחלקו האחרונים האם כשיהודי שאינו שומר מצות לוקח ממקום הקבוע הפירות נאסרים. אבל אם המוכר לא לקח ממקום מסוים אלא קנה כמויות, וכבר אצלו יש ספק, אין שאלה של קבוע. וכשמצא פירות סמוך למטעים כל עוד שלא מצא בין המטעים אין לחשוש לערלה. וכן עצים ומטעים במקומות עזובים ומופקרים שלא נוגעים בהם וניכר שהעצים ישנים ניתן לסמוך ולקטוף.

ה. הקונה ירקות מחנות שאין עליה השגחה ראויה, חייב לעשרם [אך לא כולם (אף הבקיאים בהוויות דאביי ורבא) יודעים איד מעשרים].

ו. הקוטף פירות (כשארין חשש לערלה) או ירקות בדרך, בד"כ אם קוטף ממקומות נטושים וכדו' דהוי הפקר דפטור ממעשר, אם הוא בגדר אכילת עראי פטור ממעשר¹. אלא שאכילת ארעי אינה נמדדת לפי כמות רק לפי הצורה ולעיתים אפילו כשאוכל אחת

¹ אבל ישנם אופנים שמתחייב להפריש מדרבנן ע"י כרי.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

חייב במעשר, כגון אם לא אכלו סתם בדרך אלא כאשר התיישב לאכול את הארוחה אכלו בתוך הארוחה. יתירה מכך, אפילו אם רק שמרו לצורך הסעודה ואח"כ חזר בו ורוצה לאכלו קודם, כבר נתחייב במעשר. וכן כשהכנים כמה פירות בתוך שקית יתכן ובכה"ג כבר אינו נקרא אכילת עראי.

ז. כשמבקרים בבית אריזה יש להיזהר מלאכול שם פירות אפילו בדרך עראי מפני שיש אופנים שכבר נחשב שהיה גמר מלאכה, כגון במילוי הכלים שבשדה² שיש אופנים שהוא גמר מלאכה.³ וכן י"א שהגמר מלאכה הוא בגמר המיון והאריזה.⁴

ח. סיבה נוספת להתחייב בתרו"מ היא מקח, ויתכן שכשמשלם להיכנס למטע ה"ז נחשב כמקח שמחייב. (ויתכן דתלוי אם התשלום הוא גם על מסע בטרקטור בתוך המטע והקטיפה עצמו וכדו"ז⁵).

ט. עוד סיבה המחייבת היא ראיית פני הבית, ויתכן שגם כניסה לאהל נחשבת ככניסה לבית.

י. וכן אם שכר דירה עם חצר וגדלים בחצר פירות, בתנאים מסוימים בצורת החצר היא קובעת למעשר, ומתחייב אפילו ללא

² ע"י שו"ת ישועות משה ח"ד סי' ז.

³ רמב"ם פ"נ ממעשר ה"א י"א שגמר מילוי כלים שבשדה הוא גמר מלאכה.

⁴ וכן דעת מרן הגריש"א זצ"ל.

⁵ אבל ישנם אופנים שמתחייב להפריש מדרבנן ע"י כרי.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

גמ"מ. וממילא כל פרי שקטף או נפל ורוצה לאכלו בחצר, כבר נתחייב במעשר. [פרי שנפל מהעץ בשבת הוה מוקצה].

יא. פירות של גוי והיה גמ"מ ביד הגוי פטור ממעשר, אמנם גם כשקונה מהגוי בשדה יש לדעת מה המציאות האם זה נחשב שהיה גמ"מ בידו שפטור, או שהגמר מלאכה הוא אח"כ אצל הישראל וחייב. וכן יש לדעת שלא תמיד מי שקונים ממנו הוא הבעה"ב, ויתכן והבעה"ב הוא ישראל.

תפילה וברכות

יב. מדינא אסור להתעסק בצרכיו וכן לצאת לדרך כשהגיע זמן תפלה, ולצאת לדרך אסור גם לפני מנחה ומעריב. אולם אם רוצה לנסוע לפני שחרית כדי לחסוך פקקים או להתחיל מוקדם יותר, אם מתכנן להתפלל במקום מסוים שאפשר להחשיבו שיש לו ענין להתפלל שם כמו נסיעה למירון וכדו', יחשב שנוסע לתפלה ומותר. [וכן בשעה"ד אפשר להקל]

יג. גם בתפילות מנחה ומעריב יש איסור לצאת לדרך לפני התפלה, אלא שבהם יש קולא נוספת די"א⁶ שהאיסור הוא רק בכה"ג שבדעתו כעת להתפלל, ויש לפניו עשיית מלאכה ותפילה בזה חייב להקדים תפילה לעשיית מלאכה, כיון דכבוד שמים קודם. אבל אם אין בדעתו כעת להתפלל ובפרט כשרוצה להדר

⁶מרן הגרש"ז אויערבאך זצ"ל. ובשבה"ל מתיר לדרך קצרה ותלוי בטעם האיסור.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

להתפלל בזמן מנחה קטנה, או בציבור, או יותר בשוב הדעת וכדומה, מותר.

יד. מעיקר הדין אסור להתפלל במקום שאינו מגודר, ולכן צריך להתפלל לפני יציאה לים, מלבד זה אין להיכנס למרחץ משהגיע זמן מנחה קטנה.

טו. כשאין מנין במקום שמטייל או נופש בו חייב לילך לפניו ד' מילין ולאחוריו מיל. כשיש לו רכב מבואר⁷ שזה לפי שיעור זמן הליכה רגלית שהוא זמן נסיעה של כ-18 דקות למיל, אך אין צריך להפסיד ממנו⁸. ולכתחילה אין לנסוע למקום שאין בו מנין אא"כ הוא צורך רפואה וכדו'.⁹

טז. אם יש מנין רק לפני הזמן (להתפלל מעריב לפני צאה"כ), שיטת המחבר שיתפלל עמהם ויקרא ק"ש אח"כ, וכן סתם המשנ"ב¹⁰. אולם בבית"ל הביא שדעת הגר"א שעדיף שהתפלל ביחידות.

יז. כשנוסעים לישובים מסוימים ובפרט בתחנת עצירה יש לדעת את הכיוון הנכון להיכן להתפלל. יש הלוקחים עמם מצפן קטן, אבל צריך מראש לדעת לאיזה צד מתפללים באותו מקום.

יח. כשנמצאים במקומות ציבורים כפארקים וכדו' ורוצים לברך, או כשמברכים תפלת הדרך, יש איסור גמור לומר דבר שבקדושה

⁷ בבית"ל קס"ג

⁸ כמבואר במ"ב ס"צ סק"ט.

⁹ שבה"ל ח"ו כ"א אות ג

¹⁰ סי' רל"ה סק"ח

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

כנגד טפח מגולה של אשה, ויש אומרים שטפח לאו דוקא אלא אפילו כל שהוא¹¹. וברכתו לבטלה. וגם אין ללמוד¹², אך הרהור בד"ת מותר. - וגבי עצימת עינים נחלקו הפוסקים, ובביה"ל כתב שבאי אפשר בענין אחר המקל אין מוחין בידו, וה"ה כשמסובב את גופו. ולסובב ראשו הרי"ז כעצימה בלבד. וגבי שער מגולה מבואר במ"ב שמהני עצימת עינים.

שהייה בים

יט. כשנמצא ללא כיסוי ראש כמו דאסור לברך הוא הדין לצאת בברכה מחבירו ג"כ אסור¹³. וכן ללמוד י"א דאסור, אמנם להרהר בלימוד מותר. לומר שלום לחבירו באגרו"מ כתב שאסור א"כ חושש משום איבה. - הנחת ידו לא מועיל אבל יד חבירו מהני, כ. לענין ברכת הציצית אם בבוקר בכוונתו לנוסע יכוין בברכה במפורש דתחול רק עד זמן הפשיטה ויברך שוב כששובש, ואם לא כיון לא יברך שוב.¹⁴

כא. בגדים הראויים לתפילה: אם הוא בים שרק ערותו מכוסה והפלג העליון של גופו גלוי, גם אם רואה שעד שימצא את בגדיו ויתלבש יעבור השקיעה, מאחר ועיקר מהות התפלה וצורתה הוא

¹¹ ונחלקו בזה המחבר והרמ"א אי נאסר בכ"ש או בטפח, ורוב הפוסקים סוברים דנאסר בכ"ש.

¹² מ"ב ע"ו סק"ב.

¹³ ב"ח סי' קפ"ג ומשב"ז סק"ג

¹⁴ משנ"ב ס"ח סי"ד ביה"ל ד"ה ו"א.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

כעומד לפני המלך, בצורה כזו לא יתפלל כלל¹⁵. אך אם הוא עם גופיה, בשעת הדחק שאם יתלבש כראוי יפסיד את זמן השקיעה, יש להתיר¹⁶. ואם יפסיד את המניין אם יתלבש כראוי, עדיף שיתלבש כראוי ויתפלל ביחידות - אולם לברך מבואר שמותר ללא כיסוי פלג גופו העליון.

הלכות תפילת הדרך

כב. ההלכה היא שבדבר שבחובה אין יוצא ע"י שמיעה מרמקול. ולכך כשיש מי שמכריז תפילת הדרך ברמקול אפשר לומר ביחד איתו אבל לא לצאת ע"י השמיעה מהרמקול.

כג. אם אינו זוכר את תפילת הדרך בעל פה, כל שאמר תפילה להצלחת דרכו ולהצלחתו יצא.

כד. גם ביציאה למסלול ללא נסיעה ברכב מתפללים תפילת הדרך. כה. בטיול שנמשך כל הלילה אינו אומר בבוקר שוב תפילת הדרך (ואי"ז דומה לברכות השחר שיש שמברכים).

כו. אם ישן בלילה וממשיך הטיול למחרת אומר תפילת הדרך שוב למחרת.

כז. אם ישן באמצע הדרך ואח"כ ממשיך בטיול באותו יום אינו אומר תפילת הדרך שוב.

¹⁵ובמ"ב ע"ה סק"ד כתב שצריך לכסות כל גופו, ובביה"ל צ"א ד"ה יצא כתב שכשאינן אפשרות עדיף שלא יתפלל.

¹⁶בשם מרן הגר"ש זצ"ל.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

כח. אם הגיע ליעדו ואח"כ מסיבה שאינה צפויה יוצא לדרך שוב יש לחזור ולומר תפילת הדרך.

ברכות

כט. כל שלא ראה את הים ל' יום מברך ברכת הרואה, מלבד בים המלח. ובמ"ב מבואר שמברך רק בפעם הראשונה, ואם לא בירך הפסיד. ומצוי שכשמתקרבים כבר רואה לרגע, ובהמשך הבתים מסתירים ונכנס לספק אם כבר הפסיד וראוי לחשב את זה מראש.

דברים הנוגעים לסעודה

נטילת ידים

ל. במי ים מלוחים מותר רק להטביל את הידיים (ואין צריך לנגב) אבל לא ליטול עם כלי. ובנוסח הברכה י"א שיברך על טבילת ידים,¹⁷ ובפמ"ג כתב דכיון דמי ים ראויים ע"י שירתיהם, יברך על נט"י. אמנם יש להסתפק דשמא כונתו היא רק לאחר שירתיה. ובכינרת שהמים מתוקים, לשיטת המחבר מברך על נטילת ידים, ולרמ"א על טבילת ידים, ופסק המ"ב כהמחבר.

לא. במעיינות שבדרכים כאשר הם זוחלים, מאחר וא"א לדעת שהם לא מי גשמים שלא מועיל בהם זחילה, אין מועיל לטבול ידיו¹⁸.

¹⁷מ"ב, גם לדעת המחבר שהמ"ב פוסק כמותו שבמים ראויים לנטילה וטבל בהם ידיו שמברך על נט"י הכא דאינם ראויים שאני.

¹⁸ וכ"ש לטבול כלים

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

אולם בריכה וכדו' שמרוכזים בהם מים שאינם זוחלים, ויש בהם מ' סאה, מותר ליטול ידיים.

לב. ליטול מבקבוק נחלקו המג"א והט"ז כששופך ברצף בלא להפסיק, והמ"ב הכריע שהעיקר כהט"ז שמותר.

לג. כידוע נחלקו הפוסקים האם מותר ליטול בכלי ח"פ, ובשעת הדחק אפשר להקל. כלים זרוקים הנמצאים בדרכים בד"כ יש בהם פגימות, ולכן מהראוי לקחת מראש כלי קטן שיש בו שיעור. לד. אין לו מים בדרך ורוצה לאכל לחם, מבואר בביאור הלכה שרק בצורך גדול מאוד הותר לאכול בלא נט"י. וכ"ז רק אם במרחק של ד' מילים (72 דק' נסיעה או הליכה) אין מים, ואז הותר לכרוך את ידיו, (ולא את הלחם עצמו).

לה. ליטול ידיו בשתיה ממותקת שלקח עמו, מבואר במ"ב שמותר רק בשעת הדחק. אמנם כשנשתנה המראה אפילו נשתנה לעילויא כגון ע"י צבע מאכל נחלקו בזה, ודעת הגר"א שנחשב לשינוי מראה ואין ליטול בהם.

שינוי מקום לעניין ברכה

לו. אדם ששינה מקומו יש דברים הטעונים ברכה במקומו, וחייב לחזור ולברך שם ברכה אחרונה. ויש דברים שכשהלך ממקומו א"צ לחזור. ולעניין ברכה ראשונה אם שינה מקום בדברים שאינם טעונים ברכה במקומם, חייב לברך שוב, משא"כ בדברים שטעונים ברכה במקמו שאינו צריך לברך שוב. אמנם גם

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

בטעונים ברכה במקומם לפעמים צריך לברך שוב כגון אם שינה לפני שאכל כזית¹⁹. ולכך יש לשים לב כשנוטלים ידים בעצירה, וחשב שיספיק לאכול במקומו, ולבסוף הרכב מתחיל לנסוע, שיאכל לפחות כזית.

לז. גדר שינוי מקום- כשנמצא בשדה או כל מקום שאינו מוקף מחיצות, ושינה מבלי שלכתחילה היה דעתו להמשיך ללכת, כגון כשהתיישבו בגינה וחשבו לאכול, ומחמת כל אורח בלתי צפוי וכדו' רוצים לעבור למקום אחר, לדעת המ"ב אם רואה מקומו הראשון אי"צ לברך שוב, ואם אינו רואה מברך שוב, ואין נפק"מ אם נקרא מקום אחד או לא. וכשהיה בדעתו לשנות את מקומו נחלקו האחרונים²⁰ האם מהני, או דמאחר ואינו מוקף לא מהני. ומ"מ מגינה לגינה ודאי נחשב כשינוי מקום.

לח. נסיעה ברכב- כל עוד שהרכב נוסע מבואר במ"ב²¹ שנחשב מקום אחד. וכן מהעץ שסמוך לעגלה אל העגלה מבואר בשעה"צ²² שאינו נחשב שינוי מקום וממילא אפשר גם לרדת מהרכב, ולהמשיך לשתות.

לט. ישבו ואכלו או שותים ורוצים להמשיך ללכת, ולא היה בתכנית להמשיך ללכת עד שיגמרו, לא יועיל שבשעת ההליכה ימשיכו

¹⁹כמבואר בסימן במ"ב קע"ח סקל"ח.

²⁰במ"ב קע"ח סקל"ז.

²¹קס"ז סקס"ב.

²²קע"ח סקל"ח דלא כהח"א.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

ללעוס, כיון דכל אכילה היא בפני עצמה.²³ אולם כ"ז רק בדבר שיש בו לעיסה, משא"כ אם אוכל דבר שאין בו לעיסה כגון סוכריה אפילו לא היה דעתו כלל להמשיך מותר.²⁴

מ. כל דין זה רק אם התחדש מצב, כגון שתחלה ישבו לאכול ורק אח"כ התחדש שרוצים ללכת, אבל אם תכננו מתחילה לצאת וכמצוי בטיול שאוכלים ממתקים ושותים בדרך, אפילו אם כשהתחילו לאכול עצרו בצד הדרך, נחשב שמופקעים מקביעות מקום אכילה, ומבואר בשו"ע²⁵ דבאופן זה לעניין ברכה אחרונה יושבים ומברכים במקום סיומם. ולעניין ברכה ראשונה מבואר במשנ"ב שיכולים להמשיך לאכול אפילו כשכבר אינם רואים את מקומם הראשון, ולכך אם התחיל בעצירה, בישיבה ולא כדי להתעכב אלא על דעת להמשיך בהליכה, גם כשאינו רואה את ההתחלה, וכן אם נכנס לתוך בית ככניסה לאתרים וכדו' מסתמך על ברכתו הראשונה.

מא. לעניין שתייה במסלול הליכה וכדו' ששותים הרבה בדרך בהפסקות, לעניין ברכה ראשונה כתב הביה"ל שאין שיעור זמן המפסיק בין שתיה ראשונה לשניה, ואפילו הרבה זמן, וכל שלא הסיח דעתו כלומר שמתכנן לשתות כל הטיול, א"צ לברך שנית. אך לגבי ברכה אחרונה יתכן ויפסיד כי שיעור עיכול של שתיה

²³ כמבואר במ"ב סקל"ט.

²⁴ ו"כ באגרו"מ ח"ב או"ח נ"ז.

²⁵ כמבואר במ"ב בסי' קע"ח סקמ"ב.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

הוא מעט. וממילא אם שותה בהתחלה שיעור שמחייב ברכה אחרונה ויעבור זמן, אמנם אינו צריך לברך ברכה ראשונה, אבל יפסיד את הברכה האחרונה של השתייה הקודמת. ולכן ראוי לשתות כל פעם כשיעור ולברך ברכה אחרונה, וכשישתה שוב יברך ראשונה ואחרונה [אם זה לצמאו או שזה ממותק] כשהולכים כמה ביחד ומצוי שלקוחים גם מאחרים, לכתחילה ראוי שיכווין גם על מה שיתנו לו, אבל אם קונה בדרך עוד ולא חשב בהתחלה שיחסר לו ויקנה, צריך לברך שוב²⁶.

שבת

הלכות עירובין ותחומין

מב. כאשר נמצאים בישובים גם ישובים גדולים שיש הרבה בתים, אם הישוב לא מגודר כהלכתו, בהליכה בתוך הישוב אפשר להכשל באיסור תחומין. כגון אם המרחק בין הבתים או שיש בין הבתים מתנ"ס וכדו' במקום של שיעור של ב' בתים אין לו מעלה של עיר ונמדד ממקומו, כלומר שמהבית עצמו אסור ללכת יותר ממרחק של קצת יותר מקילומטר. וכ"ש ביציאה מחוץ לישוב שבהליכה לא רחוקה כבר ניתן להכשל באיסור תחומין.

מג. גם אם תוך שיעור מועט נכנס לישוב אחר שגם הוא מגודר כראוי, ברוב המקרים אסור ללכת בתוך הישוב השני מרחק של אלפים אמה מהישוב הראשון, שהוא קצת יותר מקילומטר.

²⁶ כמבואר בס' ר"ו ס"ה.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

מז. כאשר מניחים עירוב תחומין צריך לדעת את ההלכות היכן להניח שיועיל, ויש אופנים שמחמת זה לא יוכל ללכת במקום הישוב עצמו לצד השני כמעט כלום. וכן לפעמים לא יכול לחזור מהמקום שהולך אליו מחמת העירוב, ולכן חובה לברר אצל היודעים ומכירים את פרטי ההלכות המציאות מבעוד מועד.

מה. עירוב- לצערנו בהרבה מקומות הדברים נוגעים באיסורים גמורים²⁷, ורבים טועים בזה כי רגילים למקומות מושבותיהם ששם הנושא הוא הידור או חומרא.

מו. גם ביישוב שנראה הכל סגור ומוקף, יש פרטים במחיצה שבלי זה לא נחשב מחיצה, ולא מספיק מה שנראה בעין שיש מחיצה שלימה. וגם אם המחיצה שלימה עדיין ישנם שאלות של שכירות ושל קרפיפות. וכן צריך בדיקה ממש לפני שבת בגלל רכבים או בניה וכדו' שיכולים להזיק לצוה"פ או ללחיים. ולכך בכל הנ"ל צריך להתייעץ מבעוד זמן עם היודע ומבין בכך. וגם לשמוע עצות. וכידוע למתמצאים בדבר, ישנם מקומות שהעירוב פסול לחלוטין, או כשר ברמה שבאוכל וכדו' לא היה מעלה על דעתו להכניס לפיו.

מז. ובמקרה שהמחיצות אינן כדין אפילו כששוכר לבד בית וחצר או גינה צמודה, אין להוציא לחצר הפרטית שלו. וביותר גם אם נמצא במתחם סגור לחלוטין ושנמצאים ביחד כמה משפחות

²⁷ וכלשונו של החזו"א הר"ז מחלל שבת בטהרה רח"ל.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

באותו בנין או באותו חצר, צריך עירוב ביניהם. ותלוי אם כולם אוכלים ביחד באותו אולם, ומ"מ גם כשאוכלים ביחד, לפעמים יש עובד או משהו אחר שלא קשור אליהם שמצריך עירוב.

מח. וגם כשעושים עירוב לפעמים יש עובד גוי שגר שם, או שהבעה"ב חילוני, ולפעמים אוסר את העירוב, ותלוי בכמה פרטים. ולכן צריך לברר אצל היודעים בזה את פרטי ההלכות. ובפרט כשרוצים לסמוך על החצר הסגורה, או לגדר את החצר וכדו' צריך לברר את פרטי המציאות וההלכה.

מט. יש לציין שגם כשבררו ויש במקום עירוב מהודר שניתן לסמוך עליו יש לשים לב שישנם מקומות שהם חוץ לעירוב כגון חוף הים, גינות שמחוץ ליישוב וכדומה (ויכול בנקל להכשל שם באיסורי הוצאה)

קידוש

ג. לקדש על כוס ח"פ, נחלקו בזה, ולכו"ע לא לכתחילה. וכן תלוי האם הכוס היא מסוג הכוסות הראויים לשימוש חוזר, שבזה יש יותר מקילים, ולכן כוס ח"פ פלסטיק עדיף משל קרטון. אמנם גם בהם, אם כבר השתמשו בכוס פ"א יש בזה חיסרון, וגם צורת הכוס משנה דאם היא מקומטת יש בזה יותר חיסרון.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

מלאכות שבת

נא. אפשר להיכשל בלא משים בחילול שבת בשימוש במכשירים שונים שלא רגילים אליהם בבית, או דגם שונה, ולכן חובה לברר בעוד מועד איזה מכשירים ישנם ובמה שונים ממה שיש בבית, וכיצד ניתן להתמודד איתם. כגון מיני בר, שיש שנדלק המנוע או נורה כשנכנסים מים אחרים. טרמוס חשמלי, וכן במזגנים החדשים שיש בהם חיישנים שמשנים מידי את מצב הקור כשאדם עובר או פותח דלת וכדו', ולעיתים נדלקת גם נורה. וכן מוני מים, סוגי מקררים שכל פתיחה מפעיל רישום וכדו', עין אלקטרונית שגורמת להורדת המים בשירותים. כרטיס חכם, מצלמות אבטחה, גלאי נפח שמדליק את האור או המזגן. הפעלת מאוורר או אור בכניסה לשירותים. בכל כה"ג בניקל אפשר להכשל, ובחלקם אפי' לא מועיל אמירה לעכו"ם ולכך יש לתכנן קודם היציאה את כל הדברים הנ"ל.

נב. אם לא הביא נייר כסף עבה או פד (בלעד) יש לתת את הדעת בדיני שהיה שלפחות יהיה מבושל כמאב"ד ושאר הלכות, וכן לא להחזיר אוכל על האש אף אם עודו בידו והיה בדעתו להחזיר.

נג. חשוב לשים לב כשמגיעים לפני שבת או אפילו קודם ומשאירים את הדברים במזוודות, מצוי מאוד שיכשל בבורר, וכן בהזזת מוקצה.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

נד. להזמין למוצ"ש נהג יהודי או גוי אם ברור שיצא ממקומו קודם צאת השבת נחלקו הפוסקים האם מותר.

נה. ערסל המחובר לעץ עצמו אסור להשתמש בו. וכן אם הערסל מחובר ליתד אבל העץ כולו זו מחמת הערסל.

נו. ברמ"א כתב שלכתחילה טוב להחמיר שלא לאכול בגינה בשבת מחשש שישפך מים.

נז. מותר ללכת על דשא בשבת אלא א"כ זה פסיק רישא שיתלשו עשבים במרוצתו. (אם רץ)

נח. אם נדבק לו דשא ביד אין להסירו בידיים כיון שהוא מוקצה.

יחוד

נט. מצוי כשנוסעים כמה משפחות והגיסים נמצאים בבית יחד, וחלקם יוצאים מוקדם בבוקר להתפלל או לטייל, או חוזרים מאוחר בלילה, ויש לשים לב להזהר מיחוד, וחמיר טפי כי לבו גס בה, וכגון שפתח פתוח לא מועיל בזה.

ולא תתורו, ודרכא אחרינא

ס. ההולך במקום שאפשר להכשל בראיות אסורות, ויש לו דרך אחרת ללכת מבלי חשש, לפי חלק מהראשונים בביאור הגמרא אפילו אם שמר עיניו כראוי ולא נכשל, עצם מה שהלך בדרך זו נקרא רשע. ולכן כאשר יוצאים לאתר מסוים, או נוסעים למקום מסוים, החובה לבדוק אם איכא דרכא אחרינא, להגיע לאותו

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

מקום, או להגיע בשעות בהם לא יכשל בראיות אסורות. ויש לדון מה נקרא דרכא אחרינא שעות אחרות, או מקום דומה, או אפילו בהוצאות ממוניות.

סא. ובמקומות שיש לו חשש גמור של הסתכלות, ויתכן ויעבור באיסור דאורייתא (הסתכלות להנאה, או כשודאי יבוא לידי הרהור), בכה"ג לפעמים אין כל מנוס מלהימנע להגיע, או להוציא הוצאות.

סב. גם בהסתכלות בהעברה בעלמא, וכשלא יכשל מחמת זה בהרהור, ג"כ כשאיכא דרכא אחרינא ועכ"ז הלך, אפילו לא נכשל כלל נקרא רשע. והעיקר בכל הדברים האלו שמוציאים הוצאות מרובות לנופש כ"ש שצריך לחשב מראש ואפילו להוציא ממון כדי שלא להיכשל בהלכות חמורות אלו. ובפרט שבהם עיקר המקום שהיצר משקיע להפיל ולהכשיל, וכידוע שזקוק רב ועצום גם לזמן גדול ורחוק אח"כ. ולכך צריך להשקיע מראש במחשבה ובהוצאות כיצד לצמצם מה יותר נזקים אלו.

שונות

סג. מצוי שנמצאים ליד הים בשעת השקיעה ורוצים לצלם את השמש, יש בכך שאילה של איסור דאורייתא. (עיין שו"ת מנחת יצחק ח"י סימן ע"ב שו"ת שבט הלוי ח"ד קע"ד ובחוט שני בכרך של הלכות פסח)

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

סד. רכיבה על סוסים וכדו' ללא אוכף מבואר בשו"ע שאסור. יש מקום להקל אם לבוש בבגדים²⁸, ויש מתירים למי שאינו רגיל בכך או ברכיבה למרחק קצר.²⁹

סה. שוכר בית עם אקווריום, או שיש בחצר בע"ח כתרנגולים וכדו' יל"ע האם נחשב שזה שייך לו, וא"כ חל עליו הדין להאכילם. וממילא יהיה אסור לאכול קודם שהאכילם. וכן אם יצא לטיול וכדו' ולא נתן להם לאכול, י"א דאפי' כשאינו בביתו, ושכח להאכיל את הבע"ח אסור לו לאכול.³⁰ - אך אינו צריך להוציא ממון כדי לחזור.³¹

סו. וכן יש לידע באיזה אופנים מותר לתת להם אוכל בשבת, (והעיקר כשאין להם אפשרות להגיע לאוכל לבד).

סז. שואל או שוכר רכב יש להזהר שלא יחזירו עם יותר דלק ממה שקיבל בשעת השאילה כדי שלא יכשל בריבית.

סח. כששוכר דירה, דינו שעל מה שיש לו רשות להשתמש מתחייב בשמירה כש"ש, ועל מה שאין לו רשות כש"ח, ולכך גם אם קטן שבר דבר אפי' אם זה מהדברים שאין לו רשות להשתמש נחשב כפשעיה, וחייב לידע את הבעלים או לסכם עמו מראש.

²⁸משנה הלכות ח"ו סי' רכט.

²⁹אוצה"פ אעה"ז שם.

³⁰שע"ת.

³¹ולא גרע מעיקר צער בעלי חיים שמותר כדי להרויח ממון [מלכים אומנין].

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

סט. מצוי שרוצה לארח אנשים נוספים במקום ששוכר, ובדין זה יש פרטים רבים כגוי' אם שכר לפי מיטות או לפי מספר ממוצע של אנשים. וכן אם זה ארעי או בקביעות, וכן אם האורח הוא מהסמוכים על שולחנו. ובכל כה"ג יש לברר הדין.

לא ילבש

ע. הולכים לטיול וכדו' וחסר כובע לכיסוי ראש, איש שלובש מטפחת של אשתו ולהיפך כדי להגן מהחום והשמש, נחלקו הפוסקים האם כאשר לובש רק בגד א' ועושה כן רק להגן האם מותר, והחכמ"א מחמיר בזה. ולכך לכתחילה יזכור להכין כיסויי ראש לכל המשפחה.

טבילת כלים

עא. בקבוקי שתיה העשויים מזכוכית (ישנם סוגים של מיצים טבעיים, יינות ומיצי ענבים), אם רוצה למלאות שנית את הבקבוק יש לברר היכן הוא נוצר שמא חייב בטבילת כלים. מלבד זה כאשר מגיע למקום שמתאכסן וחסר לו כוס וכדו', או שעד שפותח את כל החבילות שלו רוצה להשתמש בכוס של בעה"ב, וכן לחמם מים בכד חשמלי של הבעה"ב, נכנס לשאלה של איסור שימוש ללא טבילה. וכששכר בית חמור מבית מלון שיש מצרפים שנחשב לכלי סחורה, וגם שאין בידו להטבילון

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

עבודה זרה

עב. מבואר בש"ך שאסור להיכנס לכנסיה וגם לצורך שירותים,³² ואפילו להיכנס לחצר ע"ז אסור.³³ וכ"ש אם נכנס כדי להביט בצורה יפה שיש שם וכדו'.³⁴ ולהיכנס למנזר מחלוקת.³⁵ כמו"כ אין להסתכל מבחוץ על דבר יפה שלהם, כגון גן הבהאים בחיפה וכן בסמוך לטלז - סטון (מנזר השתקנים) שיש בהם גינות שנעבדו לשם ע"ז.³⁶ ונחלקו גבי כניסה או ראייה במקומות השייכים למוסלמים.

יין נסך/ בשר שנתעלם מן העין/ חלב עכו"ם

עג. בית הארחה וכדו' שמסתובבים מנקים עובדים זרים ומחללי שבת, צריך לברר את התנאים שמותר להשאיר בחדר או במקפיא הציבורי במטבח בקבוק יין פתוח, או בשר שהביא עימו.

עד. חלב שמוכרים במשק בעלי חיים, אם לא ראו את החליבה בהרבה אופנים אסור, ומצוי שעובדים זרים מתעסקים בחליבה. ואפי' כשישראל עומד ורואה יש מחמירים אם הישראל לא בדק את הכלים לפני החליבה, וכ"ש אם נמצאת במשק חיה טמאה שיש לה חלב.

³² ש"ך י"ד רמט, ויש שחששו בזה לאיסור תורה, ולכן אין להתיר אפי' במקום איבה
³³ וכתב החיד"א בברית עולם שם שהנכנס לבית ע"ז הרי הוא בכנפי הסטרא אתרא של הטומאה ומטמאים אותו מעט מעט ולא ידע כי בנפשו הדבר.

³⁴ ובאגרות משה י"ד ג' קע"ט אות ו'

³⁵ עי' ציץ אליעזר ח' י"ד צ"א וע"ע חיים ביד סכ"ו.

³⁶ י"ד סי' קמ"ב סט"ו,

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

לא תחנם

עז. לומר לגוי המשכיר, מוכר בקיוסק, או בכניסה לאתר, נהג אוטובוס, וכדו' שלום פעם אחת מותר, אך לכפול אסור. ולכן עדיף להקדים לומר שלא יצטרך לענות כפול.

עז. כשצריך לקנות, להזמין הסעה וכדו' יש חיוב לקנות אצל יהודי אפילו מחלל שבת³⁷ וכ"ש אם הוא שומר שבת, מאשר אצל גוי³⁸. וכשאצל הגוי מעט יותר זול, אם היהודי שומר שבת ואינו אדם עשיר, גם בכה"ג יש חיוב לקנות אצל הש"ש. ובמחלל שבת כנגד גוי, וכן שומר שבת כנגד יהודי שאינו שומרה כשהפרש מעט יש צדדים להחמיר³⁹.

כשרות המאכלים/ בישולי עכו"ם/ בשר וחלב וכו'

עז. הרוצה לקנות ציפס, פלאפל וכדו' שנעשה במכונה ע"י עכו"ם או שאינו שומר תו"מ, אף אם השמן כשר לכאוי יש לחוש לבישולי עכו"ם (אלא שלגבי מומר נחלקו אי דנים אותו כעכו"ם לעניין הבישול).

עז. כשקונים במסעדות, תחנת עצירה וכדו' קפה, מצד בישולי עכו"ם לרוב הפוסקים מותר לקנות קפה במסעדות של גוי. ומצד עצם כשרות הדבר, אם המכונה מוציאה רק מים חמים, ואין בה בישול שאר דברים, מותר לקנות קפה כשרואה שלוקח מים ממכונה זו

³⁷ כי יש אומרים שלעניין ממון מצווה להחיותו.

³⁸ אהבת חסד.

³⁹ דיש שס"ל דשומר תו"מ עדיף לעניין להחיותו בממון מאשר שאינו שותומ"צ.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

ולא מכלי אחר. וולא צריך לחשוש מצד זה שלפעמים מכנים מהמכונה מים לדברים שאינם כשרים וזיעה חוזרת).

עט. כשקונים שם בורקס וכדו', שכבר מוכן לאכילה (עם הכשר) ומבקשים מגוי שיחמם במיקרוגל, אין בזה איסור של בישולי עכו"ם, אך יש לחוש לבליעות של מאכלים האסורים. והעצה הוא שיעטוף בתוך ניילון, או נייר כסף ויכניסו בתוך כלי סגור, וכשהוא בב' כלים סגורים מהני בשעת הדחק. וכן לגבי פיצות מוכנות רק שלא אפיות, אם המחמם הוא ישראל והחשש רק לבליעות. אולם בפיצות יש לחוש משום בישולי עכו"ם אם הוא גוי וי"א גם מחלל שבת.

פ. וכן כשמגיע למקום ואינו יודע את טיב הכשרות של הסירים וכדו', ורוצה להניח אוכל ע"ג הסיר שלו להפשיר, אם יניח בתוך שתי כלים סגורים ויהיה יבש ביניהם ונקי, יכול להכניס לתנור או מיקרוגל וכדו' אם הוא נקי.

פא. להשתמש במנגל שמצוי בדרכים, בדרך כלל אין כל היתר, כי יש בו שומן ממש בעין.

פב. כשנמצא במקום שיש רק כיור אחד, לכתחילה לא יניח כלים חמים בתוכו, וכן לא יערה מים חמים על הכלים שבתוכו.

פג. בכד חשמלי אין צריך לחשוש שמא חיממו עליו דברים אסורים, אבל אם הוא עשוי מתכת נכנס לשאלה של איסור שימוש ללא טבילה.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

פד. וכן אין לקחת כלי צונן משכן שאינו שומר תו"מ, או להשתמש במה שיש היכן שנמצא. דגם בזה יש שאלה של שימוש ללא טבילה.

פה. ולהשתמש בסכין יותר חמור, וביותר אם חותך מאכלים חריפים שיכול להכשל במאכלות אסורות ממש, כיון שהחריף מפליט בליעות ישנות ומשביחם. וגם בלא חריף לכתחילה לא ישתמש בצונן יבש, אא"כ יערה עליו מים רותחים. וכן מקצץ ירקות, סלייסר וכדו' יש לחוש שהגוי חתך פירות וירקות חריפים מעט או חמוצים שהיו של טבל וערלה. וכשחותך בהם ירקות או פירות חריפים או חמוצים קצת, אפילו שהם צונן נכנס בהם הבליעות של איסור שהיו בסכין.

פו. בעיקר הדבר אי אפשר לסמוך על בעל המקום שמשתמש רק כשר, כי לא תמיד הוא נאמן. ובמיוחד אם משכיר לאחרים, דיתכן והם השתמשו באיסור.

פז. מתיישבים לאכול על ספסלים שבגינות, ובצד השני יושב חילוני או גוי ואוכל את מאכליו, או אפילו יהודי שומר תו"מ ואחד אוכל לחמניה עם בשר ואחד עם חמאה, מותר. אבל אם אחד ממשתתפי הנסיעה שהתארגנו ביחד ומכירו, הדבר מתחלק לכמה דרגות. אם לא מכירים כלל אחד את השני לא צריך לחשוש, אולם אם מכירים וכל אחד מניח את שלו על השולחן, צריך לעשות היכר ביניהם.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

דיני הקריעה בראיית ירושלים והמקדש

פח. המשתמטים מחיוב קריעה על מקום המקדש ועושים תחבולות שונות להיפטר מזה אינו מנהג ותיקים, ודברי הש"ס והשו"ע סימן תקס"א מטפחים על פניהם⁴⁰.

פט. יש מהפוסקים שסוברים דהמקנה הבגד לאחר כדי להיפטר מהקריעה אינו מועיל, ולכו"ע אינו ראוי לעשות כן.

צ. חיוב הקריעה הוא רק כאשר בין ראייה לראייה עברו לי יום⁴¹, ואם ראה בשבת או בשאר ימים הפטורים מקריעה, ואח"כ תוך לי יום ראה ביום חול אינו צריך לקרוע.

צא. ראיית מקום המקדש מחייבת קריעה⁴². החיוב במקום המקדש הוא כשרואה את כיפת המסגד⁴³, ויש פוסקים שהחיוב חל כבר בראיית הכותל⁴⁴. והסטיפלר קרע כשראה הכותל והכיפה⁴⁵.

צב. כשמגיע לכותל קורע על מקום המקדש ועל ירושלים ויוצא בזה ידי חובה⁴⁶.

צג. הקריעה נעשית במעומד ובידיו⁴⁷. ויכול להתחיל בכלי ולהמשיך ביד. וקורע משפת הבגד לכתחילה בצד שמאל⁴⁸, ואם אי אפשר

⁴⁰ שבה"ל ח"ז סימן ע"ח, ובספר קרא עלי מועד הביא מהגר"ח ק שעדיף לא לילך לכותל מאשר לקחת מאחר את בגדו ולהפטר מקריעה.

⁴¹ שו"ע סימן תקס"א ס"ה.

⁴² שו"ע שם סעיף ב, [אג"מ או"ח ח"ה סימן ל"ז א].

⁴³ ב"ח ופאת השולחן,

⁴⁴ הר הקודש בשם מהר"ל דיסקין.

⁴⁵ ארחות רבינו ח"ב עמוד קמ"ח.

⁴⁶ והסטיפלר זיע"א נהג להקפיד שלא לראות את חומות ירושלים עד שהגיע לכותל.

⁴⁷ שו"ע סעיף ד. ויש מקילין בזה לקרוע בכלי כדן שאר קרוביו. וכע"ז בכף החיים סקכ"א.

⁴⁸ מ"ב סק"ג.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

יכול גם בצד ימין⁴⁹. שיעור הקריעה הוא טפח⁵⁰ כנגד הלב, לאורך ולא לרוחב⁵¹.

צד. לדעת הרמ"א הקריעה בבגד העליון הוא גם כאשר לבוש חליפה. ולכך כשאינו חפץ לקורעה, יוריד את החליפה ויקרע את החולצה.⁵²

קביעות עיתים לתורה

צה. עוד דבר נחוץ מאוד הוא ענין הקביעות עיתים לתורה, שדווקא אצל בעלי בתים שיש להם קביעות לדף היומי וכדו', יותר מצוי שמקפידים, אבל מי שרגיל שכל יומו מלא בתורה ובימים אלו ממעט, ולעיתים שוכח שיש חיוב קביעות עיתים על כל איש מישראל בכל מצב וזמן. והוא חיוב יומי כמש"כ הרמב"ם שחייב לקבוע לו זמן לתלמוד תורה ביום ובלילה שנאמר והגית בו יומם ולילה. וכן פסק השו"ע ביור"ד סימן רמ"ו ס"א, ואע"פ שפסק שם ובשעת הדחק אפילו לא קרא רק קריאת שמע שחרית וערבית לא ימוש מפיד קרינן ביה, מאן לימא לן דבין הזמנים שעת הדחק קרינן ביה, ועוד אטו בלולב ומצה ושאר מצות נמי מניח את חיובו על שעת הדחק. אך באמת שעצת היצר היא להרחיק את האדם מתלמודו שקנה לו בחודשי הקיץ ולאבדם ממנו, ולהזיק לו בימי אלול הנחמדים, ב'אם תעזבני יום - יומיים אעזבך'.

⁴⁹פוסקים, הר הקודש.

⁵⁰שו"ע או"ח סימן תקס"א ויר"ד סימן ש"מ.

⁵¹חכמ"א כלל קנ"ב דין ב.

⁵²גליון מהרש"א סימן ש"מ סעיף ז.

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

מאחר ולעיתים בימי בין בזמנים מצויים שעות רבות מחוץ לכותלי בית המדרש להלן מספר שאלות לחדודי⁵³ :

א. קודם פדיון הבן ואח"כ מילה

הנה בדרך כלל קודם מלים את הבן ורק אחרי שלושים יום יש פדיון הבן (למעט מקרה של חולי שלא מלו אותו עד שנהיה בן חודש) היכי משכח"ל אדם בריא שחייב קודם בפדיון ורק אח"כ בברית מילה?

(עיין כלי חמדה פרשת במדבר מש"כ לבאר בירושלמי)

ב. למה לא ילבש תכלת מדין ספק דאורייתא

ידוע שהאדמו"ר מראדזין טען שמצא את חילזון התכלת שאמורים לצבוע איתו את הציצית. במסגרת המאמצים לשכנע את גדולי דורו טען האדמו"ר שדי בכך שיש ספק אולי זה תכלת וכבר כולם מחוייבים לצבוע בציצית בתכלת מדין ספק דאורייתא לחומרא. מסופר שהבית הלוי ענה שאין חיוב מדין סד"א לחומרא לעשות מעשה שלא ידע לאחריו בודאות שקיים את המצוה.

ישנם מספר מ"מ בנידון זה:

עיין או"ח סימן קצ"ד אשל אברהם סק"ג אם אדם שלא זוכר את כל ברכות ברכת המזון יברך מה שזוכר אעפ"י שספק אם יצא

⁵³ (השאלות לחדודי הן ממערכת "קול מהיכל" 0527676114)

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

עיין ר"ן וריטב"א סוכה מ"ז: שלולב לא חזי לבין השמשות כיון שביה"ש לא יטול משום שלולב בשאר ימים דרבנן משמע אם היה דאורייתא חייב אעפ"י שבין השמשות ספק ויש לדון דאולי יש חזקת חיוב כמש"כ הפלתי יו"ד סימן ק"י שרואים כאן שספק דרבנן לקולא גם היכא דאיתחזק

עיין ר"ה דף ל"ד: שעדיף ללכת למקום שיש ספק אם ישמע שופר דאורייתא מודאי ברכות מוסף דרבנן אף שיש ספק אם ישמע שופר חייב ללכת

לסיום יעוין בדעת נוטה בשם החזו"א שיכול גם לצבוע עם דם של שור ששניהם אותו דבר ועיין חוברת ועד הישיבות שבועות תשע"ז מש"כ הגאב"ד הגר"נ קרליץ בענין זה שאין לנו מסורת בו.

ג. קיום מצוות במקום שאינו נקי

עיין בביאור הלכה (סימן תקפ"ח) שדן בקיום מצוות במקום שאינו נקי ונראה שבסוף נטה לאיסור וקשה: א"כ למה לא צריך להוריד ציצית כשנכנס לבית הכיסא? בירושלמי פ"א ה"ד דמאי שמותר לחלל דמאי במרחץ כיון שדמאי אי"צ ברכה? (ועיין דרך אמונה מעשר שני פ"ד ה"ג ביאור ההלכה ד"ה והפודה שחילק בין מצוה חיובית לקיומית ובחוט שני ר"ה ויו"כ עמודים פ"ד פ"ה)

ד. חשש גילוי משקין בירושלים

כתוב בפ"ה מסכת אבות עשרה ניסים נעשו לאבותינו במקדש. אחד מניסים אלו היה שלא הזיק נחש ועקרב בירושלים. המפרשים דנו למה לא כתוב שלא הכישו? ויש שפירשו שאף לא

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

הזיקו ע"י משקים מגולים וקשה א"כ למה חששו לגילוי במקדש כמבואר בסוכה דף נ. (ועיין בספר שיעורי ליל שישי ח"ב בסופו שהאריך בזה)

ה. בשר הקדש

נס נוסף שנעשה במקדש הוא שלא הפילה אשה מריח בשר הקודש התוי"ט מביא את רש"י שהכוונה לאימורים שע"ג המזבח שאם אמרה צריכה אני אין שומעים לה. וקשה שאין לך דבר העומד בפני פיקו"נ ועוד שכתוב ביומא פ"ב עוברה שהריחה נותנים לה בשר קדש? ועיין בתוספות חדשים שם ובשו"ת בנין ציון ח"א סימן קס"ז מש"כ בזה.

ו. ייחוד - קינוי וסתירה

כתוב בגמרא בברכות ל"א: אמרה חנה לפני הקב"ה אם ראה תראה בעני אמתך, אם ראה מוטב ואם לאו אלך ואסתר בפני אלקנה בעלי ואי אתה עושה תורתך פלסטר (וכתוב ואם טהורה האשה ונקתה ונזרעה זרע)

והקשו שיש בדבר איסור ייחוד ואיך צדקת כחנה אמרה שתעבור על איסור?

ועיין שו"ת חת"ס אה"ע סימן ק"ב שהביא מכאן סייעתא לשיטת הרמב"ם בקינא לה משני בני אדם ונסתרה עמם ויש שרצו ליישב שמצד הלכות ייחוד אין איסור משום שבעלה בעיר אמנם עיין בשו"ע אה"ע סימן כ"ב ס"ח שבקינא לה בעלה לא מהני בעלה בעיר ויש לדון אם נחשב ייחוד ואם נחשב סתירה או"ד רק ייחוד

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

או רק סתירה (ועיין בספר שער הייחוד עמוד כ"ז דרכי אלישיב
אות ז)

ז. מחיקת מגילת סוטה

יש לחקור האם במחיקת מגילת סוטה עוברים על איסור מחיקת השם אלא דמצוותו בכך או שאין בדבר איסור של מחיקת השם ועיין שו"ת הרמ"א (סימן ק,י) בנשבע לגרש את אשתו שמשמע שאין סוטה איסור של מחיקת השם אמנם עיין שו"ת איגרות משה ח"א סימן ה והערות הגרי"ש סוכה נ"ג שהקשו מכח גמרא חולין דף קמ"א ועיין מנח"ח מצוה תל"ז סק"ב אמאי לא לומדים ממחיקת מגילת סוטה שעשה דוחה ל"ת ודחה שלא נחשב שעובר על הל"ת

ח. שילוח הקן - נגלה ונסתר

ידוע הנידון אם מצוות שילוח הקן היא רק "מתיר" שיוכל לקחת הבנים אם רוצה או שאם רואה קן חייב לשלח ועיין אילת השחר קידושין ל"ד בתוספות שהוכיח שאי"ז חיוב וכן שמעתי ראה זו בשם הגרשז"א

הנה הכלל הוא שאם יש מחלוקת בין הנגלה לנסתר עושים כמו הנגלה (מ"ב סימן כ"ה סקמ"ב) ואם אין מחלוקת ראוי לחשוש לקבלה אך א"א לכפות על כך

כתוב בכתבי הרש"ש לא לעשות שילוח הקן בספירת העומר ולא בשנת שמיטה וא"כ לפי הנ"ל יש לדון כשרואה קן בזמנים אלו האם זה נחשב סותר לנגלה וממילא ישלח או שכיון שאף לפי הנגלה לא מחויב ראוי לחשוש לקבלה ועיין שו"ת חת"ס או"ח

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

סימן ק על שילוח הקן בשבת ובאיגרו"מ או"ח ח"ד שכשיש מחלוקת לא אמרינן קבלה תכריע אלא בזהר דהלכה כרשב"י ולא באר"י וחבריו אף כי גדולה קדושתם מאד

טלפונים נחוצים ליוצאים לחופשה

(חשוב להצטייד במספר טלפונים של מורי הוראה לכל תקלה שלא תבא)

גבולות הארץ, ופרטי הדינים להיתר יציאה לחו"ל - 5796906

ערלה ומעשרות - 026488888

עירובין - 0548483320

קיצור ההלכות הנוגעות לבין הזמנים

תחומין - עירבתם הועד לענייני תחום שבת.

0722722909-

טומאת כהנים - 0533141077 - 0542920903

יחוד - 0504188742 036194362

כשרות מכשירי חשמל לעניין שבת - 0722164422

כיווני תפילה 035706906

מקוואות 3046 * שלוחה 7

בברכת 'וקווי ה' יחליפו כח', 'ולאין אונים עצמה
ירבה'

להמשך רפואתו השלמה של האברך
הצעיר הרב חיים יוסף בן שפרה שליט"א
ולהמשך התחזקותו של מרן רה"י רבינו
אהרן יהודה ליב בן גיטל פייגא שליט"א